

INTERNETES HÍR EGY ÚJ RENDELETRŐL

Látszólag szakmai kérdésről van szó. Látszólag a fogyasztók érdekeit védi. Látszólag a biztonságos, az egészséges, az ellenőrzött minőségű lakások, munkahelyek, iskolák építése a cél. Valójában az összes valóban környezetbarát építési módszert teszi alkalmazhatatlanná. Valójában nem lehet többé az évszázadokon át értéküket bizonyított vályogépítéstechnológiákat alkalmazni. Valójában tilos a bontott építőanyagokat újra felhasználni – pedig erről milyen sokat beszél manapság a környezetéért aggódó sztrádaépítő politikus! Hogy mennyire nem építésügyi és építőanyagipari szakmai kérdésről van szó, azt könnyen bárki beláthatja. Ehhez azonban néhány alapkérdést tisztázni kell.

A belügyminiszter, a gazdasági és közlekedési miniszter, valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter közösen hozott rendelete¹ a leírt szavak szintjén az európai jogharmonizációs jogalkotás ékes darabja. Persze megint túllihegtük az EU-t. Ott ugyanis elképzelhetetlen ilyen rendelkezés. A rendelet az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól igyekszik határozni. A rendelet döntő része már hatályban van.² Azon cikkelyek, melyek alapvetően az EU és Magyarország viszonylatában a rendelet alkalmazását érintik, csak a csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény érvényességének napjától lépnek hatályba.

A rendelet rögtön úgy indít, hogy az építési törvényre³ és a fogyasztóvédelmi törvényre⁴ hivatkozik, a tőlük kapott felhatalmazás alapján – az érintett miniszterekkel egyetértésben – rendelkezik. A rendelet hatálya valamennyi építési termékre, annak gyártójára, forgalmazójára, importálójára, továbbforgalmazójára, belföldi felhasználójára, továbbá az ezekből létrehozott építmény *építettségére, tervezésére és kivitelezésére*⁵ terjed ki. Már is elhagytuk a szakmai terepet, hiszen az épület építettségét, mi vagyunk: akik lakni és élni szeretnénk otthonainkban, s ehhez nem ártunk házat építeni.

A fogalommeghatározásokat is jó tisztába tenni. A rendelet *építési termékről* beszél, ezt úgy határozza meg, hogy ide tartozik minden olyan anyag, szerkezet, berendezés vagy több, különböző részből összeállított elem, amelyet azért állítanak elő, hogy építményekbe állandó jelleggel beépítsék. Tehát a falazóelemet összemossa a falazattal, azaz a téglát a fallal. Holott világos, hogy a fal nem termék, csak a téglák. Hagyományos szerkezeteknél a kettőt még meg lehet különböztetni, de egyes szerkezeteknél (ahol a különböző funkciók szétváltak már) nem. Példaként említem a könnyűszerkezetes házak falait vagy a létravázak szalma-bálfal szerkezetét: az előbbinél több terméket építünk össze

egy szerkezetté, az utóbbinál a kész szerkezet összességében vizsgálendő, holott alapelemei nem termékek. A rendelet *felhasználóként* definiálja azokat, akik a terméket betervezik, beszerzik, beépítik, illetve felhasználgják, tehát *nincs különbség* a lakásfelújító polgár és a bevásárlóközpontot tervező-beruházó multi vagy az autópálya aszfaltját öntő segédmunkás között.

A következő fogalom az *alapvető követelmények*, melyeket az építési törvény is felsorol: mechanikai ellenállás és stabilitás; tűzbiztonság; higiénia, egészség- és környezetvédelem; használati biztonság; zaj- és rezgés elleni védelem; energiatakarékosság és hővédelem. Már is hozzá lehet tenni, hogy ebből a szent hatosból igazán csak 2-3 szent. Ezeket precízen és megbízhatóan mérni lehet, szabványokkal rendelkező mérési módszerekkel rendelkeznek. A higiéniaival összemossott környezetvédelmet azonban nem lehet mérni és ennek megfelelően nem is mérik, egy épület és egy építőanyag környezetvédelmi és egészségügyi tulajdonságai elhanyagolhatóvá degradálódnak már a szabályozás szintjén. Igaz, hogy itt még egyenlő prioritással emlegetik őket, a jogszabály alkalmazása során azonban – mint látni fogjuk és az eddig leírtakból sejteni lehet – már rangsorolják az egyes szempontokat.

Piaci szereplők között roppant fontos a garanciavállalás kérdése. Fogyasztóként is fontosnak érezhetjük, hogy a boltban vásárolt termék minősége megfelelő legyen. Hogy mit nevezünk minőségnek, hogy melyek a minősítés kritériumai, arról szabványok és törvények rendelkeznek. Élelmiszeripari példával élve: ha egy üveg baracklekvárt vásárolunk, akkor a bolt polcain sorakozó termékek között válogatva egyben biztosak lehetünk: minden ott található termék a hatályos előírásoknak megfelel (a szándékos kereskedői és gyártói megtévesztéstől tekintünk el). Ha pedig ennek ellenére bizalmatlanok vagyunk vagy más elképzelésünk van a baracklevárt illetően, akkor otthon főzhetünk magunknak olyat, amelyet szeretnénk. Anélkül, hogy előzőleg engedélyt kellene kérnünk az Élelmiszeripari Minőségellenőrzési Intézettől! Anélkül, hogy pontosan dokumentálnunk kellene a befőzés műveleti fázisait! Anélkül, hogy milliós értékű vizsgálati módszereknek vetnénk alá a baracklekvárt!

Ugyan az építőanyagkereskedő polcain sorakozó termékekhez is adnak bizonyítványt: a bírálattunk tárgyát képező rendelet erről gondoskodik. Csakhogy ha nem találom számomra megfelelő terméket, azt nem állíthatom elő magam anélkül, hogy milliós minősítési procedúrának vetném alá magam. A rendelet szerint ugyanis forgalomba hozni (továbbforgalmazni) vagy *beépíteni* csak megfelelőség igazolással rendelkező, építési célra alkalmas építési terméket szabad. Építési terméket építménybe betervezni csak akkor, ha arra jóváhagyott műszaki specifikáció van. Abban csak egyetérthetünk, hogy építési célra csak akkor alkalmas egy termék, ha az építmény a szakszerű beépítést követően a termék teljes élettartama alatt, rendeltetészerű használat mellett kielégíti az alapvető követelményeket.

A korábbi szabályozás adott kiutat: saját magának az ember építhetett nem minősített termékből is. Ezt a jogharmonizációs szabályzat már nem tartalmazza. Holott például az EU-tag Hollandiában úgy rendelkeznek: ha a tervező és/vagy a kivitelző

¹ 3/2003. (I.25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól

² a kihirdetésének napját követően (2003.I.25.) 60 nap múlva lépett hatályba

³ az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, röviden Étv.

⁴ 1997. évi CLV. törvény

⁵ valamint az építési termékek műszaki specifikációját jóváhagyó, a megfelelőség igazolás során közreműködő vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezetekre, az építményeket engedélyező, az építésfelügyeleti és fogyasztóvédelmi hatóságokra, továbbá a vámszervekre

vállalja a 10 éves garanciát, akkor az engedélyező hatóság szabad utat ad, hiszen a felelősen gondolkodó és tervező építész büntetőjogi felelősséggel jár el. Nem szabad megfosztani attól a jogától, hogy meghatározhassa, mikor, hol és milyen anyagot használ. Ezek a jogok az építetöt is megilletethetnek.

A megfelelés igazolási eljárás alapját a következő jóváhagyott műszaki specifikációk képezik:

- magyar nemzeti szabvány, ezen belül a honosított harmonizált szabvány;
- az Európai Unióhoz történő csatlakozást követően az európai műszaki engedély;
- az építőipari műszaki engedély.

Reméljük, hogy a szabványok között jó ideje tapasztalható, az átlag állampolgár számára átláthatatlan folyamatok végén lesz végre szabványa a vályogépítésnek, a földépítésnek, a különféle környezetbarát technológiáknak. Bizakodni mindig kell. Félő azonban, hogy naivaknak bizonyulunk. E félelem alapja például az az aprócska momentum, hogy *az átvett EU szabványok betartása kötelező, ám nemzeti nyelven történő kihirdetésük nem*. Azt biztosan állíthatjuk, hogy mindig lesznek olyan technológiák és anyagok, melyekről pénzügyi támogatottság hiányában nem szólnak szabványok, melyekhez tőke és tőkeérdek hiányában nem készítenek műszaki engedélyt (egy egyszerű minősítési eljárás többmillió forinttól indul). Még akkor sem, ha ezen témákról öles betűkkel hirdetik: komolyan kell kezelniük őket, mert ezt Brüsszel is elvárja tőlünk.

A minősítés egyik érdekes pontja az öt éves időtartam. Építőipari műszaki engedély legfeljebb 5 évi érvényességi idővel adható ki. Ez a tervezőnek is kellemetlen, mert a ma tervezett ház építése gyakran nyúlik öt éven túlra (az építési engedély is 4+5 évre szól), így nehéz megjósolni, milyen terméket fognak a beépítés pillanatában jogszerűen forgalomban tartani.

Mely területeket hoz a rendelkezés súlyosan hátrányos helyzetbe? A környezetbarát és ökológikus építés túlnyomó többségét, a műemlékvédelmet, a szociálisan halmozottan hátrányos rétegek lakásépítését. És természetesen mindazon helyi anyagokat, melyek tökéletesen alkalmasak a beépítésre, de minősítésükre nem áll rendelkezésre megfelelő tőke, mert a minősítés költsége csak akkor térül meg, ha a termék olyan volumenben kerülne piacra, hogy már nem minősülne helyi építőanyagoknak.

A rohamtempóban fejlődő építőanyagipar egyre jobb (?) és tökéletesebb (?) termékeivel a szabályozás is fejlődik: a követelmények gyorsan szigorodnak. Egy 20 éve beépített téglá ma már nem felel meg az éppen érvényes követelményeknek. Itt elsősorban a hőtechnikai tulajdonságokra kell gondolni, de egyes termékeknél más, szigorodó követelmények szabnak gátat az alkalmazhatóságnak, egyes termékek egyenesen veszélyes hulladékként kezelendők. Érdemes megjegyezni, hogy a ma gyártott építőanyagok többsége egy későbbi bontáskor tönkremennek. A falazóblokkok bontáskor használhatatlanná törnek, a burkolóanyagokat felszedni nem lehet, a sort folytathatnánk. Ez fakad a már említett szemléletből, hogy az alapkövetelményeknek nem egyformán kell megfelelni: a

szilárdsági, tűzvédelmi és hőtechnikai elvárásoknak általában alárendelik a környezetvédelmi és egészségügyi elvárásokat. A „korszerű” anyagok nagyon sok energiával készülnek, beépített élettartamuk fajlagosan rövidebb, újrafelhasználhatóságuk kérdéses. Igazán csodálkozónivaló ezen nincs, hiszen a piacot irányító erőknek ez az érdekük.

De nem szabad elfeledkeznünk azokról az anyagokról, melyeket az „örökkévalóságnak” gyártottak: épületeink jelentős hányada még mindig ilyenekből áll. A KukaBúvár 2002 őszi számában közölt adatok szerint Magyarországon évente 70-75 millió tonna hulladék képződik, s bár a számok több vitathatók, ennek 10 %-a építési törmelék. Könnyen belátható érdekünk, hogy ebből minél több újrahasznosítható legyen. A környezetvédelmi érdekek mellett felsorolható a nemzetgazdasági érdekek bőséges csokra. A negyedik legnagyobb iparág import fosszilis energiahordozókkal kielégített energiaigényét lehetne csökkenteni, az import építőanyagok behozatalát csökkenteni, munkahelyeket teremteni, környezetvédelmi beruházások költségvetését csökkenteni. A tájbeszéseknek nem kell külön említeni azt a nem elhanyagolható szempontot, hogy a jelenleg illegális lerakókban landoló törmeléknek ismét értéke lenne. Az újrahasznosítás legfőbb gátja a szóban forgó rendelet. Az ugyanis olyan termékről beszél, mely most jön le a gyártósorról, melynek gyártása során a minősítési eljárása folyamatos és precíz volt. A 20, netán 120 éve készített téglá ebbe a körbe nem tartozik bele. Sem az a cserép, melyet az egyébként 6 éve, akkor minősített tetőfedő anyaggal fedett fedélszék beépítése során le kell vennünk. Vissza is tennénk, de a terméket már nem gyártják, minősítése lejárt. A jogkövető magatartást tanúsító állampolgár vagy minősített milliókért, vagy kidobja, és vesz másikat.

E rendelet fényében vetődik fel a kérdés: hogy képzelhető el, hogy veszélyes hulladékokat be lehet építeni az útalapokba? A veszélyes hulladék kap építőipari műszaki engedélyt? Vagy netán egyenesen szabványt írnak rá?

Az alábbi idézetek egy Medgyessy Péter által aláírt *Környezet- és természetvédelmi kötelezettségvállalásaim* címet viselő irrományból származnak. A *Medgyessy-kormány vállalta* kezdetű ígéretcsokor néhány pontját idézzük:

1. Csak olyan új törvény, kormány- és miniszteri rendelet, valamint kormányhatározat kerül elfogadásra, amely nem csökkenti a környezet-, természet- és egészségvédelem, továbbá az oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális ellátás jogszabályokkal biztosított szintjét, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi, illetve ellátási szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.

10. Kezdeményezzük az OTEK módosítását a környezeti szempontok figyelembevétele érdekében.

12. Kormányom fokozott figyelmet fordít(...) a széndioxid-kibocsátás csökkentésére.

Politikusaink minden bizonnyal átértékelték a jövő nemzedékek iránti felelősségüket és csak tévedtek, mikor három miniszter közös rendeletben ezen elvek ellen alkotott jogszabályt. Bizonyára gyorsan javítani fogják mulasztásos tévedésüket.